

DUANIN ÖNEMİ, USULÜ VE ADABI¹

DUANIN ANLAMAMI

Sözlükte; “çağırarak, seslenmek, davet etmek, istemek ve yardım talep etmek” anlamlarına gelen *dua*, din ıstılahında; Allah’ın yüceliği karşısında insanın aczini ve zafiyetini itiraf etmesi, sevgi ve saygı ile O’nun lütuf, nimet ve yardımını, dünya ve âhirette iyilikler ihsan etmesini; üzerindeki sıkıntı, dert ve belayı gidermesini; günah, hata ve kusurlarını bağışlamasını dilemesi; yalvarıp yakarması ve O’na halini arz edip niyazda bulunması demektir. *Dua*; sınırlı, sonlu ve âciz olan insanın bütün benliğiyle sınırsız, sonsuz ve kudret sahibi olan yüce Allah’a yönelip O’ndan istek ve dilekte bulunması, O’nunla arasında bir köprü kurmasıdır. Dua eden insan; bütün zayıflığı, acizliği ve ihtiyaçları içinde, Yüce Allah’ın sonsuz kudretinin ve yüceliğinin, isteklerini ancak O’nun lütfu ve yardımıyla elde edebileceğinin bilincindedir. Bu bilinçle yapılan dua; insanın Yaratan’ına olan inancının, güveninin ve O’na teslim oluşunun bir göstergesidir. İşte bu gerçeği Peygamberimiz (a.s.), *ليس شيء أكرم على الله من الدعاء*, "Allah için, duadan daha değerli bir şey yoktur"² sözleri ile ifade etmiştir.

DUANIN ÖNEMİ

Dua, insanda doğuştan var olan bir duygudur. Bu sebeple bütün dinlerde dua mevcuttur. Üstün, yüce, sonsuz kudret sahibi ve eşsiz bir varlığa inanan her insan, hayatının herhangi bir anında dua ihtiyacını hisseder. Çünkü her insan, zaman zaman üstesinden gelemeyeceği birçok olay, üzüntü ve sıkıntı ile karşılaşır. Böyle anlarda insan, Allah'a sığınma ve O’ndan yardım isteme ihtiyacı hisseder ve dua eder.

Dua yaptıktan sonra insan, gönlünde bir ferahlık ve rahatlık hisseder, isteğinin yerine getirileceği hususunda ümitvâr olur. Bu yönü ile dua, ruhî bunalımlara karşı koruyucu sağlık tedbiridir. Dua etmek, ayet ve hadislerde övülmüş ve teşvik edilmiştir. Furkân suresinin 77. ayetinde;

قُلْ مَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ "(Ey Peygamberim!) De ki; duanız / ibadetiniz / imanınız olmasa Rabbim size ne diye değer versin?" buyrulurken duanın önemi vurgulanmıştır. Peygamberimiz (a.s.);

فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللَّهِ بِالدُّعَاءِ "Ey Allah kulları! Size dua etmenizi tavsiye ederim"³

"Dua emekte âciz olmayın, çünkü dua eden hiçbir insan helâk olmaz"⁴ buyurmuştur. Yüce Allah birçok âyette insanların dua etmelerini istemektedir:

وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا, "Rabbimize yalvararak ve gizlice duâ edin"⁵, *ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً* "...Korkarak ve umarak O'na duâ edin..."⁶

Dua eden kimse, Allah ve Peygamberin emrine uymuş, ibadet etmiş, Allah’ı anmış ve O’nun sevgisini kazanmış olur. Nitekim Peygamberimiz (a.s.);

سلوا الله من فضله فإن الله يحب أن يسأل وأفضل العبادَةِ انتظارُ الفرجِ "Allah’ın fazlı kereminden isteyin, çünkü

¹ Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi.

² Ahmed, II, 362; Tirmizî, Deavât, 1; İbn Mâce, 1.

³ Hâkim, Dua, I, 493.

⁴ İbn Hıbbân, Ed’iye, No: 871; Hâkim, Dua, I, 494.

⁵ A’râf, 7/55.

⁶ A’râf, 7/56.

Allah kendisinden bir şey istenmesini sever. En faziletli ibadet (dua edip) bir sıkıntının kalkmasını beklemektir.⁷

"Dua mahza ibadettir" buyurmuş, sonra "Dua ibadetin özüdür"⁸, الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ Mümin sûresinin;

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

"Rabbimiz buyurdu ki: "Bana duâ edin, duânızı kabul edeyim. Bana ibadet/dua etmeğe tenezzül etmeyenler, aşağılık olarak cehenneme gireceklerdir" anlamındaki 60. âyetini okumuştur.⁹

Sahabeden İbn Abbâs, أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ هُوَ الدُّعَاءُ "En faziletli ibadet duadır" buyurmuş ve yukarıdaki âyeti okumuştur.¹⁰

Peygamberimiz (a.s.), مَنْ لَا يَدْعُو اللَّهَ يَغْضَبُ عَلَيْهِ "Allah'a dua etmeyen kimseye Allah gazap eder"¹¹ buyurmuştur.

İnsanın hayatındaki en değerli an, yüce Allah'a yöneldiği ve onunla baş başa kaldığı zaman dilimidir. Allah ile baş başa kalmanın en güzel vasıtası ise duadır. Dua eden insan, bütün varlığı ile Allah'a yönelir ve O'ndan istek ve dilekte bulunmuş olur.

DUANIN ÇEŞİTLERİ

1. Söz ve Kalple Yapılan Dua

Sözle ve kalple yapılan dua; kalp ve dil ile Allah'ı anmak, O'na saygı ifade eden cümleleri okumak, dünya ve âhiret ile ilgili isteklerde bulunmak, af ve mağfiret dilemektir. Sözlü duaya, genellikle "Rabbim", "Rabbimiz", "Allah'ım" ve benzeri hitap cümleleriyle başlanır.

Peygamberimiz (a.s.)'in; اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ "Allah'ım! Rabbimiz! Bize dünyada iyilik, güzellik ve nimet ver, âhirette de iyilik, güzellik ve nimet ver ve bizi ateş azabından koru"¹² şeklinde yaptığı dua, sözlü duadır. **Sözlü dualar;** hayır dua veya beddua olarak iki kısma ayrılır:

A) Hayır Dua

İnsanın Allah'tan bir iyilik ve nimet, af ve mağfiret istemeye, bir beladan ve sıkıntıdan kurtulmaya yönelik olarak yaptığı dualar hayır dualardır. Bu tür dualar iki kısma ayrılır:

1. Kişinin Kendisi İçin Yaptığı Hayır Dua.

En faziletli dua kişinin kendisi için yaptığı duadır. Hz. Aişe validemizin bildirdiğine göre, Peygamberimize أَيُّ الدُّعَاءِ أَفْضَلُ "Hangi dua daha faziletlidir?" diye sorulmuş, Peygamberimiz (a.s.) da دُعَاءُ الْمَرْءِ لِنَفْسِهِ "Kişinin kendi nefsi için yaptığı duadır"¹³ buyurmuştur. Onun için kişiler, öncelikle kendileri için dua ederler. Bu tür dualar, üç kısma ayrılır:

a) Allah'ı övgü ile anma

Allah'ın birliğini, yüceliğini ve gücünü ifade eden, O'nu öven ve noksan sıfatlardan tenzih eden

⁷ Tirmizî, Deavât, 6.

⁸ Tirmizî, Deavât, 2.

⁹ Tirmizî, Deavât, 2; bk. Ebû Davut, Salât, 358; Hâkim, Dua, I, 491.

¹⁰ Hâkim, Dua, I, 491.

¹¹ İbn Hibbân, zikir ve Dua, No: 890; Hâkim, Dua, I, 491; Tirmizî, Deavât, 3; İbn Mâce, Dua, 1.

¹² Buhârî, Deavât, 55.

¹³ Hâkim, Dua, I, 543.

cümleleri söylemek hem zikir hem de duadır.

Peygamberimiz (a.s.); أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ "En fazîletli zikir; **"lâ ilâhe illallah"** (Allah'tan başka ilah yoktur) demek; en fazîletli dua ise, **"el-hamdü lillâh"** (her türlü övgü Allah'a mahsustur) demektir"¹⁴

دَعْوَةُ ذِي النُّونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحَوْتِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ

"Balık sahibi (Yunus peygamberin), balığın karnında yaptığı dua; **"lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innî küntü mine'z-zâlmîn"** (Ya Rabbî!) Senden başka ilah yoktur, seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, gerçekten ben zâlimlerden oldum.) şeklinde idi. Bu sözlerle dua eden her hangi bir Müslüman yoktur ki Allah onun duasını kabul etmiş olmasın"¹⁵ anlamındaki sözleri ile "el-hamdü lillah" ve "lâ ilâhe illa ente sübhâneke" demenin dua olduğunu bildirmişdir.

b) Allah'tan Manevi İsteklerde Bulunma

İnsanın yaptığı duaların bir kısmı; hidayet, takva, iffet ve günahların affi gibi manevi istekler; tembellik, ikiyüzlülük ve kötü ahlaktan Allah'ın korumasını isteme gibi taleplerdir. Peygamberimizin yaptığı şu duayı örnek olarak zikredebiliriz:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الشَّقَاقِ وَالنَّفَاقِ وَسُوءِ الْأَخْلَاقِ "Allah'ım! Ayrılıktan, ikiyüzlülüğten ve kötü ahlaktan sana sığınırım"¹⁶

b) Allah'tan Maddî İsteklerde Bulunma

İnsanın yaptığı duaların bir kısmı, bir nimete kavuşma ve maddî bir zarardan korunmaya yöneliktir. Peygamberimizi (a.s.)'ın yaptığı şu duayı örnek olarak verebiliriz:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْفَقْرِ وَالْفَقْلَةِ وَالذَّلَّةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُظْلَمَ أَوْ أَظْلَمَ

"Allah'ım! Fakirlikten, yokluktan, zilletten Sana sığınırım. Zulmetmekte ve zulme uğramaktan Sana sığınırım"¹⁷

2. Kişinin Başkaları İçin Yaptığı Hayır Dua

Kişiler, kendileri için dua ettikleri gibi, çocukları, sağ veya ölü anne-babaları, diğer yakınları, Peygamberimiz ve bütün müminler için de dua ederler. Âyet ve hadislerde de bu tür dua örnekleri vardır. Müminler, bencil değildir. Kendileri için istedikleri şeyleri mümin kardeşleri için de isterler, "ben" yerine "biz" diyerek dua etmeyi tercih ederler. Yüce Allah da Kur'ân'ın ilk sûresinde bize bu hususu açıkça bildirmekte ve "biz" diyerek dua etmemizi istemektedir:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

"(Ey Rabbimiz!) **Biz** ancak sana ibadet eder, ancak Senden yardım **isteriz! Bizî** doğru yola ilet"¹⁸

İnsanlar, kendileri dışında şu kimselere dua ederler:

a) Anne-Babaya ve Müminlere Dua

¹⁴ Tirmizî, Deavât, 9.

¹⁵ Tirmizî, Deavât, 85.

¹⁶ Ebû Dâvûd, Salât, 367.

¹⁷ Ebû Dâvûd, Salât, 367.

¹⁸ Fâtiha, 1/5-6.

Kur'an'da İbrahim (a.s.)'ın anne-babası için şöyle dua ettiği bildirilmektedir:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

"Rabbimiz, hesabın görüleceği gün, beni, anamı-babamı ve müminleri bağışla!"¹⁹

b) Anne-Babannın Çocuklarına Duası

İbrahim (a.s.) çocukları ve gelecek nesilleri için şöyle dua etmiştir:

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ

"Rabbimiz, bizi sana teslim olanlar yap, neslimizden de sana teslim olan bir ümmet çıkar..."²⁰

c) Ölüler İçin Dua

İslam bilginlerinin büyük çoğunluğu, ölümler için yapılan duanın önemli olduğu, bağışlanan sevabın onlara yarar sağlayacağı konusunda görüş birliği içindedir. Ayet ve hadislerin ışığında sahabeden itibaren Müslümanların konuyla ilgili uygulamaları, ölümler için dua, istiğfar ve bağışta bulunabileceğini açıkça göstermektedir. Bir ayette şöyle buyrulmaktadır:

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

"Onlardan sonra gelenler ise şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin"²¹

d) Peygamberimize Dua / Salâtü Selam

Ahzâb sûresinin 56. âyetinde, Allah'ın ve meleklerin Peygambere "salât" ettikleri bildirilmekte, müminlerin de Peygambere "salât" ve "selâm" etmeleri emredilmektedir:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygambere salât ediyorlar. Ey müminler! Siz de ona salât edin ve selam edin"

Allah'ın Peygamberine salâtı; ona merhamet ve ihsan etmesi, onu övmesi, ondan razı olması, şan ve şerefini yüceltmesi, itibar ve değerini artırmasıdır. *Meleklerin ve müminlerin salâtı* ise; onun şan ve şerefine yücelmesi, itibar ve değerinin artması için **dua etmeleridir**.

B) Beddua / Aleyhte Dua

İnsanlar bazen kendileri, çocukları, yakınları ve diğer insanların aleyhine dua ederler. Türkçede buna "beddua" denilmektedir. Yüce Allah, insanın beddua ettiğini Kur'an'da şöyle beyan etmektedir:

وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا

"İnsan, hayra duâ eder gibi, **şerre de duâ eder** (hayrı ister gibi şerri de ister). İnsan pek acelecidir"²²

Ayette insanın beddua etmesinin gerekçesi olarak "aceleci" oluşu zikredilmiştir. İnsan, acele

¹⁹ İbrâhim, 14/41, bk. İsrâ, 17/24.

²⁰ Bakara, 2/128.

²¹ Haşr, 59/10.

²² İsrâ, 17/11.

edip istediği şeyin hakkında hayır mı şer mi olduğunu bilmeden dua veya beddua etmemelidir. Duanın bilerek, düşünerek ve teenni ile yapılması gerekir. İnsan daima Allah'tan hakkında hayırlı olanı istemelidir. Çünkü neyin hayır neyin şer olduğunu en iyi bilen Allah'tır. İnsanın hayır zannettiği şer, şer zannettiği hayır olabilir.²³ Öfkeye kapılıp beddua etmek Müslümanın şiarı değildir. Yüce Allah ancak kâfirlerin kendileri için azap, bela ve kötülüğü istediklerini Kur'ân'da bize haber vermektedir.²⁴

Peygamberimiz (a.s.) mecbur kalmadıkça kimseye beddua etmemiştir. Mesela “Müşriklere beddua et” denildiğinde, “Ben lanetçi olarak değil rahmet olarak gönderildim” buyurmuştur.²⁵ Uhud savaşında yüzü yaralandığı zaman, اللهم اغفر لي قومي فانهم لا يعلمون “Allah'ım! Kavmimi bağışla, çünkü onlar, bilmiyorlar” diye dua etmiştir.²⁶

2. Fiilî Dua

Fiilî dua; insanın sözlü olarak Allah'tan istediği şeyin zeminini hazırlaması ve Allah'ın bildirdiği kurallara uyması gerekir. Sözgelimi, çocuk sahibi olmak isteyen bir kimsenin evlenmesi; sağlık ve âfiyet isteyen bir kimsenin yemesine içmesine, sıcağa, soğuğa ve sağlık kurallarına dikkat etmesi; zengin olmak isteyen kimsenin çok çalışması, bir sınavda başarılı olmak isteyen kimsenin, sınava iyi hazırlanması, tarlasından, bağından ve bahçesinden bol ürün almak isteyen kimsenin, bağına, bahçesine ve tarlasına iyi bakması, gerektiğinde sulaması ve gübrelemesi gerekir. Evlenmeden çocuk sahibi olmayı, sağlık kurallarına uymadan sağlıklı kalmayı, çalışmadan zengin olmayı, iyi hazırlanmadan bir sınavda başarılı olmayı, gerekli emeği harcamadan bol ürün almayı istemek sünnetüllâha aykırıdır, duada haddi aşmaktır.

Uzun yıllar hastalık çeken Eyyub (a.s), hastalığının iyileşmesi ve sıkıntısının giderilmesi için Allah'a şöyle dua eder: وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسِيئٌ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ (Ey Peygamberim!) Eyyub'u da hatırla. Hani o Rabbine, ‘Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen merhametlilerin en merhametlisisin’ diye yalvarmıştı.”²⁷ Yüce Allah, Eyyup Peygamberin duası üzerine hastalığının iyileşmesi için;

ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ “Ayağını (yere) vur, işte yıkanacak ve içilecek serin (bir su)”²⁸ buyurur. Bunun üzerine Eyyup (a.s.) ayağını yere vurur, çıkan sudan içer ve bu su ile yıkanır, neticede iç ve dış bütün hastalıkları iyileşir. Yüce Allah, bu örneğin, ibadet/dua eden kulları için bir öğüt olduğunu bildirmektedir.²⁹

Fiil öncesinde yapılan **sözlü dua**, başarılı olmak için bir hazırlık ve ruhî bir arınmadır. Fiil sonrasında yapılan **sözlü dua** ise; o fiilin başarı ile sonuçlanmasını ve harcanan emeğin ve çabanın boşa gitmemesini yüce Allah'tan istemek, fiilini O'nun takdir, irade ve yardımına havale etmektir. Sadece sözlü dua edip fiili duayı terk etmek de, yalnızca fiili dua yani eylemle yetinip, sözlü olarak ilâhî yardımı dilemekten uzak durmak da hatalı bir davranıştır.

DUANIN USUL VE ÂDÂBI

Sözlü duanın makbul olabilmesi için, bir kısım usul, âdâp ve kurallara riayet edilmesi gerekir. Bu usul, âdâp ve kuralları şöyle sıralayabiliriz:

²³ bk. Bakara, 2/216.

²⁴ bk; Ankebût, 29/53-54; Ra'd, 13/6; Enfâl, 8/32.

²⁵ Müslim, Birr, 84.

²⁶ İbn Hibbân, Ed'ıye, No: 973.

²⁷ Enbiya, 21/83;bk. Sâd, 38/41.

²⁸ Sâd, 38/42.

²⁹ Enbiya, 21/84.

1. Duaya Eûzü Besmele, Allah'a Hamd ve Peygambere Salat İle Başlanmalıdır.

Peygamberimiz (a.s.),

"Biriniz dua ettiği zaman, Allah'a hamd ve övgü ile başlasın, sonra Peygambere salât etsin, sonra dilediği duayı yapsın" buyurmuştur.³⁰

2. Duadan önce tövbe ve istiğfar edilmelidir.

Günah işleyen, haramlardan uzak durmayan bir kulun duası kabul edilmeye layık değildir. Peygamberimizin şu hadisi çok dikkat çekicidir.

الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ، يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغَدِيَّ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لَدَيْكَ

“Allah yolunda seferler yapmış, üstü başı tozlanmış bir adam ellerini semaya kaldırarak, Ya Rabbi Ya Rabbi’ diye yalvarıyor. Oysa yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haramdır. Böyle birisinin duası nasıl kabul olur?”³¹

3. Esmâ-i Hüsnâ İle Dua Edilmelidir.

Yüce Allah, وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا "En güzel isimler Allâh'ındır. O halde O'na o güzel isimler ile duâ edin..."³² buyurmaktadır.

4. Mübarek Ay, Gün ve Geceler Tercih Edilmelidir.

Dua, her zaman ve her yerde yapılabilir. Bununla birlikte Arefe günü ve geceleri, üç aylar, özellikle Ramazan ayları, Cuma ve bayram günü ve geceleri, seher vakitleri, gecenin üçte ikisi, sabah ve akşam vakitleri, ezan ile kamet arasında, secdede yapılan duaların kabul edileceği ile ilgili hadisler vardır.³³

5. Dua İhlâs İle Ve Bilinçli Olarak yapılmalıdır

Dil ile dua cümlelerini söylerken, zihin başka düşüncelere dalmamalı, insan, bütün varlığı ile Allah'a yönelmelidir. Peygamberimiz (a.s.);

"Biliniz ki, Allah gafil bir kalpten gelen duayı kabul etmez"³⁴ buyurmuştur..

6. Eller Semaya Açılmalı ve Dua Sonunda Eller Yüze Sürülmelidir.³⁵

7. Kabul Olacağına İnanılarak Dua Edilmelidir.

Peygamberimiz (a.s.), "أَدْعُوا اللَّهَ وَأَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْإِجَابَةِ" "Kabul edileceđine kesin olarak inanarak Allah'a dua edin."³⁶ tavsiyesinde bulunmuştur.

8. Kısık Bir Sesle ve Yalvararak Dua Edilmelidir

³⁰ Tirmizî, Deavât, 66.

³¹ Müslim, Zekat, 19.

³² A'râf, 7/180.

³³ bk. Müslim, Salât, 23, 42; Buhârî, Deavât, 13, 61; İbn Hıbbân, Ed'ıye, No: 910, 919-922; Tirmizî, Deavât, 80; Dâvûd, Salât, 152; Edeb, 123.

³⁴ Tirmizî, Deavât, 66.

³⁵ bk. Buhârî, Deavât, 22; Hâkim, Dua, I, 536; Tirmizî, Deavât, 11; bk Hâkim, Dua, I, 536.

³⁶ Tirmizî, Deavât, 66.

Duada bağırp çağırma yüksek ses ve riya ile değil yalvararak kısık bir sesle dua edilmesi Allah ve peygamberin emridir: *رَبِّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ* “Rabbimize alçak gönüllüce ve için için dua edin. Çünkü o, haddi aşanları sevmez”³⁷

9. Dua Tekrar Edilmelidir

Mümin, yüce Allah'tan isteğinde ısrarlı olmalı, isteyim yerine gelmedi diye duadan vazgeçmemelidir. Peygamberimiz (a.s.); *أَنَّ اللَّهَ لَيُحِبُّ الْمُلْحِينَ فِي الدَّعَاءِ* "Şüphesiz ki Allah, ısrarla dua edenleri sever"³⁸ sözleri ile ısrarla dua eden Allah'ın sevdiğini bildirmiş ve

يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ: قَدْ دَعَوْتُ رَبِّي فَلَمْ يَسْتَجِبْ لِي

“Rabbime dua ettim de kabul edilmedi” diyerek acele etmediğiniz sürece Allah dualarınızı kabul eder”³⁹ buyurmuştur.

10. Ümit ve Korku İçinde Dua Edilmelidir

İnsan, dua ederken, Allah'a karşı korku ve saygı içinde bulunmalı, aynı zamanda istekli ve ümitli olmalıdır. Umut ve korku içinde dua edenler, Kur'ân'da övülmekte ve şöyle denilmektedir:

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

“...Onlar (Zekeriya ve Yahya peygamberler) gerçekten hayır işlerinde yarışır, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi.”⁴⁰

11. Meşru Şeyler İstenmeli, Ölçülü Olunmalı, Aşırı Gidilmemelidir

Dinimizce günah sayılan konularda istekte bulunulmamalıdır. Peygamberimiz (a.s.),

لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ .

“Kul, günah olan şeyleri talep etmedikçe veya sıla-i rahmin kopmasını istemedikçe duası icâbet görmeye (kabul edilmeye) devam eder”⁴¹ buyurmuştur.

12. Sadece Sıkıntılı Zamanlarda Değil Her Zaman Dua Edilmelidir.

Sadece darlıkta, sıkıntıda veya bir korku, kaza ve felâketle karşı karşıya gelindiği zaman değil varlıklı zamanlarda, huzur ve rahatlığın hüküm sürdüğü anlarda da dua edilmelidir. Kişi sıkıntıya, darlığa ve zorluğa karşı sabır ve dua ile ayakta kalmaya çalıştığı gibi, nimetlere kavuşması durumunda da şükredip dua etmelidir. Peygamberimiz (a.s.)

مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ

"Sıkıntılı ve musibete uğradığı zamanlarda Allah'ın duasını kabul etmesini isteyen kimse rahat zamanlarında çok dua etsin"⁴² buyurmuştur.

13. Sadece Allah'a Dua Edilmelidir

Dua, sadece Allah'a yapılmalı, araya başka araçlar sokulmamalıdır. Yüce Allah; *فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا* “Öyle ise sakın Allah ile beraber başka bir ilaha yalvarma, sonra azaba uğrayanlardan olursun”⁴³ buyurmuştur. Her namazda okuduğumuz Fatiha sûresinde, *إِلَّاكَ نَعْبُدُ وَإِلَيْكَ*

³⁷ A'râf, 7/55.

³⁸ Beyhakî, Şu'abü'l-îmân, No: 1108.

³⁹ Müslim, Zikir, 92.

⁴⁰ Enbiyâ, 21/90.

⁴¹ Müslim, Zikir, 25.

⁴² Tirmizî, Deavât, 9.

⁴³ Şuarâ, 26/213; Kasas, 28/88.

نَسْتَعِينُ "Sadece Sana ibadet eder, sadece Senden yardım dileriz" diyerek sadece Allah'a dua ettiğimizi ikrar ediyoruz.

14. Ölçülü Olunmalı, Aşırı Gidilmemelidir

Müminin, Kur'ân ve Sünnette uygun bir şekilde dua etmesi, haddi aşmaması gerekir. Peygamberimiz (a.s.);

سَبَّكُونُ قَوْمٌ يَعْتَدُونَ فِي الدُّعَاءِ فَإِنَّكَ أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ "Bazı toplumlar duada aşırı gidecekler / sınırı aşacaklardır, siz onlardan olmayın"⁴⁴ buyurmuştur.

Duada haddi aşmak; duanın usul ve âdabına uymamak, istenmeyecek şeyleri istemek, dinen haram ve yasak olan şeyleri istemek, haram konusunda mesela kumarda, hırsızlıkta, cinayette veya her hangi bir kötülükte Allah'ın yardımını istemek duada haddi aşmaktır. Allah, haddi aşanları sevmez.⁴⁵

Sonuç olarak; dua bir ibadettir. İnsanın duaya ihtiyacı vardır. Dua eden Allah'ı Rab olarak tanımış, O'na kulluk etmiş, O'nu zikretmiş, O'nun lütfü keremine sığınmış, sevgisini kazanmış, sevap elde etmiş, rahatlamış ve kalben huzura ermiş olur.

⁴⁴ Ebû Dâvûd, Salât, 358.

⁴⁵ Bakara, 2/191.